

Beslutningsforslag nr. B 7. Fremsat den 10. oktober 2002 af Sandy Brinck (S), Morten Bødskov (S), Frank Jensen (S), Per Kaalund (S) og Lissa Mathiasen (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om en national handlingsplan til beskyttelse af børn mod seksuelt misbrug

Folketinget opfordrer regeringen til i indeværende samling at udarbejde en national handlingsplan til beskyttelse af børn mod seksuelt misbrug. Sigtet er at opnå en samlet indsats juridisk, socialt og sundhedsmæssigt samt at øge fokus på den forebyggende indsats. Handlingsplanen skal indeholde følgende tiltag:

1. at børn afhøres af tværfaglige team,
2. at børn afhøres i børnevenlige lokaler og med en interviewteknik, som er tilpasset børns præmisser,
3. at det sikres, at den retsmedicinske undersøgelse foretages af en pædiater,
4. at barnet eller dets forældre modtager information under retssagen,
5. at barnet i øget grad tilbydes psykologhjælp,
6. at antallet af behandlingspladser til sædelighedsforbrydere i kriminalforsorgen udvides og behandlingsmetoderne udvikles på baggrund af internationale erfaringer og forskning,
7. at Rigshospitalets videnscenter samt de regionale netværk knyttet hertil udbygges,
8. at der indføres sikkerhedsprocedurer i børneinstitutioner samt opfordres til, at disse anvendes i foreningslivet omkring børn,
9. at der sættes forskningsmæssig og praktisk fokus på børns overgreb mod børn.

Bemærkninger til forslaget

Seksuelle overgreb mod børn er noget af det mest modbydelige, man kan forestille sig. Derfor er det vigtigt, at vi bevarer fokus på initiativer til bekæmpelse af denne kriminalitet. En handlingsplan bør medtage en status over de initiativer, Danmark allerede har taget under den tidligere S-RV-regering. Kun med en sådan status opnås det reelle billede af, hvor behovet for nye tiltag er i dag. Således bør nedenstående danne afsættet for næste fase i beskyttelsen af børn:

- I 1994 blev besiddelse og ikke alene salg af børnepornografi kriminaliseret,
- I 1997 flere lovændringer, bl.a. mulighed for behandling af seksualforbrydere,
- I 1999 blev det strafbart at være kunde hos en prostitueret under 18 år,
- I 2000 flere lovændringer, bl.a. øgede efterforskningsmuligheder i sager om børnepornografi, forlængelse af forældelsesfristen ved seksuelt misbrug af børn, udvidelse af anvendelsesområdet for straffelovens § 235 og forhøjelse af strafferammerne,
- I 2000 oprettes Videnscenter om seksuelt misbrug af børn på Rigshospitalet, ligesom Socialministeriets udviklingscentre i Fyns og Sønderjyllands amter tilknyttes opgaven.

Ligeledes har forslagsstillerne bemærket, at den nuværende regering – såvel som den tidligere – i sit lovkatalog havde en ændring af straffelovens § 235 om børnepornografi, samt at logning af datatrafik indgik i antiterrorpakken.

Den tidligere socialdemokratiske justitsminister, Frank Jensen, nedsatte en arbejdsgruppe med landsdommer Linkis som formand, der ved udgangen af år 2001 skulle komme med anbefalinger efter at have gennemgået og vurderet spørgsmål i forbindelse med efterforskning og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn. Denne arbejdsgruppe har endnu ikke afsluttet opgaven, men arbejdsgruppens anbefalinger bør efter forslagsstillerens mening indgå i en bredere indsats.

Ad 1. Tværfaglige afhøringssteam

Ud over at specialuddannede politifolk i dag tager sig af disse sager, bør der være en børnepsykolog med i et afhøringssteam, en børnepsykolog, som dels kan bidrage til en tolkning, som gør, at man får stillet de rette spørgsmål til afklaring af barnets udsagn, dels kan være behjælpelig med at få barnet til at åbne for det smertende sår, som psykisk skal gennemleves igen i situationen, dels kan samle barnet psykisk op efter afhøringen. Den tværfaglige tilgang er bl.a. kendt i både England, Norge og Island. Samtidig er det forslagsstillerens ønske, at der udarbejdes en egentlig beskrivelse af »best practice« i håndteringen af hensynet til barnet over for retsprocedurer, herunder mistænktets rettigheder. Afvejningerne i disse sager må ikke være tilfældige, og fagfolk bør ikke stå alene med de svære valg, som sådanne sager byder dem i forløbet.

Ad 2. Afhøringslokaler og interviewteknik indrettet på børns præmisser

Et generelt dilemma i forbindelse med sager om seksuelt misbrug af børn er, at straffeloven og retsvæsenet dybest set ikke egner sig til at håndtere disse sager. Dette er der to grunde til:

For det første er der sjældent konkrete tekniske beviser, hvorfor bevisbyrden ofte bygger på vidneudsagn, som ikke bare er påstand mod påstand, men oven i købet et barns påstand mod en voksens. Børns troværdighed er et omdiskuteret og centralt emne. Børneuniverset og formidlingen passer ikke ind i en rationel tankegang med høje krav til bevisførelse.

For det andet er en retssag altid en drøj omgang for et barn, som skal genopleve traumet og mærke de mange trusler, som tidligere har fået barnet til at tie, blive til aktuel frygt. At skulle fortælle om de grufulde hændelser, der er overgået en, er ikke alene smertefuldt, men også for mange skamfuldt og meget privat, hvorfor selve afhøringen og retssagen som helhed kan opleves som endnu et overgreb. Men uden barnets vidneudsagn ingen retssag og uden retssag ingen dom.

Håndtering af et sådant dilemma må ske på en sådan måde, at retssagen bliver så skånsom for barnet

som muligt, men det er indlysende, at sager af denne karakter uanset fremgangsmåde altid vil være meget ubehagelige for både barnet og dets pårørende.

Afhøringslokaler

Helt åbenlyst er det, at børn skal afhøres i lokaliteter, som ikke er sterile og kolde. Lokalerne skal være indrettet på børnenes præmisser. Børnevenlige afhøringslokaler findes nogle steder, men bør være en realitet mindst på regionalt plan. Regeringen bør i denne forbindelse lade sig inspirere af lande som England, Norge, Island og USA, hvor afhøringen foregår i helt andre lokaliteter end politistationen, fordi disse børn ofte er truet til tavshed med netop henvisning til politiet.

Interviewteknik

Børns troværdighed har været diskuteret og oftest sat på dagsordenen af forsvarsadvokater. Udgangspunktet må være, at børn er lige så troværdige som voksne. Det afgørende er, hvordan de bliver udspurgt, og dermed hvilken påvirkning interviewsituationen har. I den erkendelse bør fokus rettes mod, at der skabes troværdige forhørsituationer.

Barneuniverstet forstår slet ikke den voksne seksualitet – barnet har intet begreb om, hvad det drejer sig om. Det er svært at se, hvorfor et barn skulle få ideen om seksuelt misbrug, medmindre der er noget om snakken. Jo, børn kan manipuleres med som del af en voksenkonflikt, f.eks. i forbindelse med skilsmisser, hvor chikane mod modparten desværre er et velkendt led. Dette skal der naturligvis tages højde for i vurderingen af vidneudsagnets troværdighed, men det er et forbehold fra det udgangspunkt, at barnet er troværdigt. Samtidig må det også erkendes, at ganske mange krænkere benægter deres misbrug og er dybt manipulerende. Manipulation er ofte krænkernes metode over for børnene, deres forældre og nærmiljøet i det hele taget. Børnene er således ikke på nogen måde mindre troværdige end deres modpart og skal derfor heller ikke behandles som sådan.

Selv når barnets udsagn lyder som ren tegnefilmsfantasi i voksne øren, kan det være barnets forsøg på at beskrive noget, som det dels prøver at distancere sig fra (ren overlevelsestaktik), dels ikke fatter. På en international conference om seksuelt misbrug af børn i november 2000, arrangeret af Dansk selskab til forebyggelse af børnemishandling og omsorgssvigt, blev der vist en videoafhøring af en amerikansk dreng på ca. 3 år. Drengen beskrev, at han var blevet stukket i numsen af Spiderman. På et uddybende spørgsmål fra interviewer om, hvad han var blevet stukket med, svarede drengen helt logisk, når man er blevet stukket:

»En nål«. Da interviewer spurgte, hvor Spiderman havde nålen fra, havde drengen igen et logisk svar: »Fra mors symaskine«. Overgrebet skete bag barnets ryg. Han kunne ikke se, hvad der foregik, og han havde ingen erfaring eller begrebsverden, som kunne forklare smerten på anden måde end den egentlig logiske i hans univers: stik, nål, symaskine. Barnet var så heldigt, at der både var fysiske beviser og en tilståelse, for hvem ville ellers have troet på det nonsens, han kom med?

Det kan selvfølgelig være problematisk, at et barns udsagn ikke altid kan »oversættes« direkte, men ofte skal fortolkes, hvis det skal give mening og beskrive virkeligheden. Det kan dog næppe være et uløseligt problem og under ingen omstændigheder barnets. Systemet må indrette sig på barnets kompetencer frem for at stille krav om, at et barn skal kunne forklare sig voksent om voksnes verden, som barnet er blevet tvunget ind i. Med inddragelse af børnepsykologer i forhørssituationen samt ved at anvende den viden, der er på fagområdet nationalt og internationalt, bør det være muligt at tilrettelægge en særlig interviewteknik på barnets præmisser.

Ad 3. Retsmedicinsk undersøgelse foretaget af en pædiater

Det burde være en selvfølge, at den retsmedicinske undersøgelse, som børn skal igennem, foretages af en pædiater. Vi ser imidlertid desværre, at dette ikke altid er tilfældet. Helt praktisk betyder dette, at børnene risikerer at skulle undersøges med instrumenter beregnet til voksne, hvilket selvsagt forøger risikoen for (re)traumatisering af børnene. Det er et centralt ansvar at sikre dette basale krav for børn.

Ad 4. Information under retssagen til barnet eller dets forældre

Barnet indgår i retssagen som vidne i en sag rejst af anklagemyndigheden. Barnet og dets forældre har derfor ikke krav på at blive orienteret under retssagen, hvis døre oftest er lukkede på grund af disse sagers følsomme karakter. Efter afhøring og vidneudsagn bliver offeret og dets nærmeste så at sige hængt af det videre forløb. Det er ikke rimeligt, at barnet her behandles som et hvilken som helst andet vidne i en hvilken som helst anden sagstype.

Barnet som vidne i en sædelighedssag er ikke at sidestille med et vidne, som blot har set en bil eller en person på et givet sted som bidrag til at fastlægge tiltaltes færden. Det må være muligt at ændre retsplejelovent således, at man i disse særlige sager indarbejder en procedure, som tager hensyn til både tiltaltes rets-

sikkerhed og offerets åbenbare interesse i at blive underrettet undervejs.

Ad 5. Psykologhjælp

Kommunerne har via den sociale lovgivning mulighed for at tildele økonomisk tilskud til psykologhjælp til et barn, som har været udsat for et seksuelt overgreb. Fra en socialpolitisk vinkel er det selvfølgelig ret og rimeligt, at en sådan hjælp vurderes konkret og er afhængig af familiens økonomiske formåen. Det kan imidlertid være et problem, hvis kommunen så at sige er part i sagen (som ansvarlig for den institution, hvor overgrebet anføres at være sket) og dermed kan opleve et tilskud som en erkendelse af problemet – en halv tilståelse.

Sygesikringen yder imidlertid uafhængigt af økonomisk formåen tilskud til psykologhjælp i krisesituationer. Målgruppen er afgrænset, men heriblandt er voldtægtsofre. Socialdemokratiet finder det ulogisk, at et barn, hvis krænker ikke er tiltalt efter straffelovens § 216 om voldtægt, men i stedet § 222, ikke kan være sikker på og i værste fald kan få afslag på sygesikringstilskud til psykologhjælp.

Sygesikringens tilbud om psykologhjælp i en krisesituation er ydermere kun gældende i 6 måneder efter hændelsen. Meget få seksuelt misbrugte børn er i stand til med det samme at bringe forbrydelsen frem i lyset – tværtimod går der ofte lang tid med fortrængning og angst, som i sig selv er psykologisk nedbrydende.

Forslagsstillerne mener, at der er grund til at foretage et eftersyn af mulighederne for psykologhjælp til børn, der har været udsat for seksuelle overgreb. Behovet kan der ikke være tvivl om, når man betragter forbrydelsens grovhed og art. En yderligere understregning af behovet kan imidlertid anføres ved at pege på, at et ubearbejdet forkvaklet forhold til kærlighed og seksualitet indebærer en stor risiko for, at offeret senere selv udvikler sig til krænker. Der er således også en misbrugskæde, som skal brydes.

Ad 6. Behandling af sædelighedsforbrydere

Under den hidtidige »forsøgsordning« med behandling i Kriminalforsorgen har sædelighedsforbrydere vist en overraskende villighed og motivation til at indgå i en behandling. Forslagsstillerne mener derfor, at det er afgørende, at denne motivation fører til behandling uden unødigt ventetid.

Forslagsstillerne ønsker en udbygning af pladser samt en udvikling af metoder. De opnåede danske erfaringer må sammen med internationale erfaringer danne en god baggrund herfor.

Det er for forslagsstillerne et afgørende politisk ansvar i hele problemstillingen omkring seksuelt misbrug af børn, når krænkeren er dømt og samfundet dermed har fat i ham. Det er vores ansvar at gøre alt, hvad vi kan, for, at den dømte ikke går ud og krænker igen. Behandling er et vigtig led i forebyggelsen af denne alvorlige kriminalitetstype.

Ad 7. Udbygning af Rigshospitalets videnscenter samt de regionale netværk knyttet hertil

Den tidligere S-R-regering oprettede et Videnscenter mod seksuelt misbrug af børn på Rigshospitalet, ligesom lokale formidlingscentre i Sønderjylland og på Fyn har særligt fokus på området med hensyn til opsamling af viden og formidling. Der er ligeledes iværksat forskning på området. Forslagsstillerne opfordrer regeringen til at fastholde planen om, at alle landets sociale formidlingscentre skal kobles på som netværk under Rigshospitalets Videnscenter. Vi mener, det er vigtigt med en regional forankring i den nationale vidensopsamling og i den formidling samt rådgivning, som især små kommuner med få tilfælde har så hårdt brug for i en speciel og meget følsom situation.

Forslagsstillerne håber endvidere på, at Videnscenteret på Rigshospitalet kan blive den fælles portal for ofre, forældre og fagpersoner som indgang til viden om, hvordan man skal gebærde sig. Vi finder det vigtigt, at et videnscenter har en hotline, som kan bruges til at få af- eller bekræftet de symptomer, man måtte opfatte fra børn enten som leder i en frivillig forening eller som professionel. Man kan selvfølgelig ikke stille diagnosen over telefonen, men det er betryggende at kunne blive bekræftet i, om man er vidne til noget unormalt, som kræver en henvendelse til myndighederne, eller om den adfærd, man har observeret, og som bekymrer en, måske er helt normal for alderstrinnet og derfor ikke kræver yderligere reaktion. Vi tror, mange er tilbageholdende med at rejse spørgsmålet, fordi der så med det samme er en sag. Dermed lader man ikke tvivlen komme børnene til gavn.

Regeringen opfordres desuden til at overveje at lade Videnscenteret kunne henvise til sexologisk behandling. Behandling må ikke være noget, som alene opfattes som en reel mulighed i det øjeblik man bliver dømt for sædelighedsforbrydelser mod børn. Det at skulle søge hjælp via egen læge kan let opleves som en barriere. Forslagsstillerne mener derfor, at Videnscenteret kan udgøre en ekstra mulighed, hvor en person kan henvende sig og blive visiteret til behandling, idet nogle vil opleve centret som en mere anonym udvej for at søge hjælp.

Ad 8. Sikkerhedsprocedurer i børneinstitutioner

Alle med børn i deres varetægt bør have sikkerhedsprocedurer, dels i forhold til ansættelser, dels i forhold til, hvilke signaler man i dagligdagen skal reagere på, samt hvilke forholdsregler der kan afværge ubegrundet mistanke. Også her kan der hentes megen inspiration fra udlandet, f.eks. fra British Home Office on Sexual Abuse in Day Care Institutions.

Den tidligere justitsminister, Frank Jensen, udvidede mulighederne for at benytte straffeattester både i forhold til, at sådanne forbrydelser ikke forældes på straffeattesten, og i forhold til, hvem der kan få disse oplysninger. Dette er ingenlunde nogen garanti, og derfor bør man også indarbejde andre instrumenter i en sikkerhedsprocedure som f.eks. CV og kontaktpersoner ved tidligere ansættelser. Ligeledes er det vigtigt, at man også har en fælles forståelse af, hvilke signaler man i hverdagen skal reagere på og hvordan. Det er for forslagsstillerne uacceptabelt, at forholdsregler er et problem for den enkelte mandlige pædagog, mens det rettelig bør være et anliggende for institutionen.

Forslagsstillerne opfatter sikkerhedsprocedurer mod seksuelt misbrug som en helt åbenlys del af det generelle ansvar, institutionerne har over for børn. Det er at sammenligne med procedurer i tilfælde af brand. Selv om brand også er noget, der sker sjældent, ved alle, hvad der skal gøres – og mest af alt, hvordan man skal undgå brand.

Hvis institutioner og foreninger ikke af sig selv lever op til dette ansvar, må det overvejes at følge op med lovgivning. Det er dog klart at foretrække, at opgaven løftes lokalt, idet det allervæsentligste er, at

man forholder sig til risikoen og aktivt nedbryder tabuet.

Ad 9. Forskningsmæssig og praktisk fokus på børns overgreb mod børn

Internationale undersøgelser afslører, at op mod 30 pct. af alle overgreb begås af teenagere (f.eks. Calder 1996, Greystone 1990). Det er vigtigt, at man får viden om både omfang og indhold af disse overgreb. Den seneste undersøgelse, »Unge, som opfører sig seksuelt krænkende« (Mimi Strange, SFI 2001), bør følges op af praktisk fokus. Hvornår udvikler en uskyldig leg sig til et seksuelt overgreb? Hvor går grænsen? Indgående information herom ville give personalet i de institutioner, hvor større børn opholder sig, en rettesnor for, hvornår der er grund til at blive bekymret, og hvad man i så fald bør gøre. Umiddelbart må man tro, at den type overgreb har en anden psykologisk karakter for offer så vel som for gerningsmand og derfor kræver særskilt opmærksomhed.

Afsluttende bemærkninger

Dette beslutningsforslag bør opfattes som et oplæg til en samlet og bred diskussion af, hvordan vi bedst beskytter børn mod seksuelt misbrug. Forslaget kan sagtens tilføjes punkter, som forslagsstillerne har overset i det komplekse problemfelt.

Ligeledes er det vigtigt for forslagsstillerne at understrege, at den væsentligste beskyttelse ligger i, at tabuet omkring seksuelt misbrug nedbrydes – at vi ikke lukker øjnene for det, vi helst ikke vil se, men at voksne forholder sig til det grufulde, som mange børn desværre må forholde sig til.

Skriftlig fremsættelse

Sandy Brinck (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en national handlingsplan til beskyttelse af børn mod seksuelt misbrug.

(Beslutningsforslag nr. B 7).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.